


Inspectoratul Național de Probațiune



# Ghidul consilierului de probațiune în monitorizarea pedepselor comunitare



Chișinău 2019

## CUPRINS

<b>Introducere .....</b>	<b>3</b>
<b>1. MONITORIZAREA EXECUTĂRII PEDEPSELOR NEPRIVATIVE DE LIBERTATE.....</b>	<b>4</b>
1.1. Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate.....	4
1.2. Privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept.....	7
1.3. Munca neremunerată în folosul comunității.....	9
<b>2. MONITORIZAREA EXECUTĂRII MĂSURILOR LA LIBERAREA DE PEDEAPSĂ PENALĂ.....</b>	<b>13</b>
<b>3. DEMERSURILE CONSILIERULUI DE PROBAȚIUNE ȘI PARTICIPAREA ÎN PROCESELE DE JUDECATĂ.....</b>	<b>21</b>
<b>4. MONITORIZAREA MĂSURILOR EDUCATIVE ÎN PRIVINȚA MINORILOR.....</b>	<b>22</b>
<b>5. SCOATEREA DIN EVIDENȚĂ ȘI ÎNCETAREA ACTIVITĂȚILOR DE PROBAȚIUNE.....</b>	<b>28</b>
<b>Concluzii.....</b>	<b>29</b>
<b>Bibliografie recomandată.....</b>	<b>30</b>
<b>Anexe.....</b>	<b>32</b>

## INTRODUCERE

În sens juridic, conceptul de reabilitare a persoanei infractorului poate fi definit din punctul de vedere al dreptului penal, procesual-penal, execuțional-penal sau criminologie, fiecare având conotații deosebite, sub următoarele sensuri: repararea prejudiciului cauzat de către stat a bănuitului, învinuitului, inculpatului, anularea antecedentelor penale și a tuturor incapacităților sociale a infractorului, **restabilirea la starea inițială și reintegrarea în societate a persoanei**.

Dezvoltarea sistemului măsurilor alternative detențiunii se impune de mai mulți factori care se reduc, în principal, la aceea că privațiunea de libertate posedă prea multe carențe în resocializarea persoanelor, iar alternativele detențiunii, ca reacție statală la comportamentul infracțional, din contra, conțin un șir de avantaje.

Prin urmare, eficientizarea pedepselor alternative la închisoare, urmează de a fi ajustate la necesitățile reale ale sistemului de justiție penală din Republica Moldova, conform recomandărilor internaționale consolidând sistemul de probațiune.

Distinsul criminolog Igor Ciobanu definește că: “resocializarea este un proces educativ, reeducativ și de tratament, aplicat persoanelor condamnate penal prin care se urmărește readaptarea infractorilor la sistemul de norme și valori general acceptate de societate, în scopul reintegrării sociale a acestora și prevenirii recidivei”.

*Legea asistenței sociale nr.547 din 25.12.2003 definește în reintegrare socială, ca fiind reabilitare a funcțiilor de bază (economică, educativă, socială etc.) ale unei persoane sau familii, care permite acestora să participe la viața socială.*

*Adaptare socială (postpenitenciară), reprezintă acomodarea la condițiile de viață în libertate, asimilarea rolurilor sociale pozitive și acceptarea valorilor unanim acceptate în societate. Prin acest proces urmează a fi realizată integrarea fostului criminal în societate, fapt exteriorizat prin acceptarea de către acesta a regulilor conviețuirii sociale și respectarea strictă a acestora.*

În acest context, Legea nr. 297 din 24.02.1999 cu privire la adaptarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție, spre regret, nu definește această noțiune, dar în art.11 stipulează ca principiu de bază că „procesul de adaptare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție se bazează pe acordarea asistenței garantate de stat persoanelor eliberate din locurile de detenție și susținerea lor în procesul de adaptare socială”.

## **1. MONITORIZAREA EXECUTĂRII PEDEPSELOR NEPRIVATIVE DE LIBERTATE**

Art. 3 al Legii nr.8 din 14.02.2008 cu privire la probațiune stabilește următorii subiecți de probațiune:

- a) persoanele bănuite, învinuite, inculpate pentru care s-a solicitat referatul presentințial de evaluare psihosocială a personalității;
- b) minorii liberați de răspunderea penală;
- c) persoanele eliberate condiționat de răspunderea penală;
- d) persoanele eliberate de pedeapsa penală;
- e) persoanele eliberate din locurile de detenție care au solicitat asistența postpenitenciară;
- f) persoanele condamnate sau sancționate la muncă neremunerată în folosul comunității, precum și cele private de dreptul de a ocupa o anumită funcție sau de a exercita o anumită activitate.

Care sunt aceste persoane din art. 3 al Legii cu privire la probațiune? Răspunsul îl găsim în alte acte normative de specialitate.

Din art.62 al Codului penal al Republicii Moldova (în continuare CP) derivă pedepsele comunitare care sunt puse în executare de organele de probațiune:

- „a) ... privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate
- b) privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept;
- c) munca neremunerată în folosul comunității ...”.

### **1.1. Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate**

Această pedeapsă se pune în executare conform art.184-186 din Codul de executare al Republicii Moldova (*în continuare CE*).

Prin dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate se înțelege un post într-o întreprindere, instituție, organizație de stat sau a administrației publice locale ori o subdiviziune, filială a lor, în care persoana respectivă, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări deține anumite drepturi și obligațiuni în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție sau organizatorico-economice.

Pedeapsa penală și sancțiunea contravențională privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, este stabilită de instanța de judecată pentru persoana care a săvârșit o infracțiune sau o contravenție și constă în interzicerea de a ocupa o funcție sau de a exercita o activitate de natura aceleia de care s-a folosit condamnatul/contravenientul la săvârșirea infracțiunii/contravenției.

Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate se aplică atât ca pedeapsă penală și sancțiune contravențională principală, cât și în calitate de pedeapsă ori sancțiune complementară.

Această categorie de pedeapsă/sancțiune este constituită din două interdicții diferite:

- a) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții;
- b) privarea de dreptul de a exercita anumite activități, inclusiv prin privarea de dreptul special de a conduce vehicule.

Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a desfășura o anumită activitate ca pedeapsă penală constă în interzicerea acestui drept și este determinată de obicei de activitatea infracțională a condamnatului, care s-a folosit de funcția sau de profesia sa ori de o anumită activitate pentru a săvârși infracțiunea, pentru un termen, care este între 1 an și 5 ani, iar în cazurile expres prevăzute în Partea specială a codului penal – pe un termen de la 1 an la 15 ani, stabilit de instanța de judecată în baza art. 65, alin. (2) CP.

Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a desfășura o anumită activitate, **ca sancțiune contravențională** constă în interzicerea acestui drept și este determinată de obicei de caracterul contravențiilor comise de persoana vinovată, care s-a folosit de funcția sau de profesia sa ori de o anumită activitate pentru a săvârși contravenția, pentru un termen de la 3 luni la 1 an, stabilit de instanța de judecată în baza art. 35, alin. (3) din Codul contravențional al Republicii Moldova (în continuare CCt).

Privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate ca măsură de pedeapsă presupune interzicerea, în baza sentinței de judecată, de a practica activitatea nominalizată de către o persoană concretă. Astfel de activitate poate fi de natura aceleia de care condamnatul s-a folosit la săvârșirea infracțiunii. Ea include atât activitatea de bază (serviciul), ca exemplu: administrația publică, învățământul public, medicina, organele de drept, etc., cât și activitatea în afara serviciului.

Măsura de pedeapsă enunțată se realizează prin rezilierea contractului de muncă între condamnat și administrația respectivă. Acest fapt este confirmat de inscripțiile operative în carnetul de muncă și anume: în ce temei, pe ce perioadă și de la care funcții sau activitate este îndepărtat condamnatul/contravenientul.

Instanța de judecată, la emiterea hotărârii, nominalizează care anume funcții în instituțiile de stat, ce activitate și pe ce perioadă condamnatul/contravenientul nu are dreptul să le ocupe, deoarece nu poate interzice condamnatului/contravenientului să ocupe în genere o funcție de răspundere. În cazul neclarităților care apar la punerea în executare a hotărârilor judecătorești, consilierul de

probațiune urmează să solicite organului emitent explicarea acestora în baza art. 479 alin. (2) CCt și art. 469 alin. (1) p. 17) CPP RM.

Art. 185-186 din CE indică mecanismul de executare a pedepsei respective:

“(1) Instanța de judecată trimite hotărîrea privind privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate și dispoziția de executare organului de probațiune în a cărui rază teritorială își desfășoară activitatea sau își are domiciliul condamnatul.

(2) Organul de probațiune trimite hotărîrea judecătorească organului abilitat cu dreptul de a dispune eliberarea condamnatului din funcție sau de a-i interzice exercitarea unei anumite activități.

(3) Organul abilitat adoptă, în termen de 3 zile, actul de eliberare din funcție sau de interzicere de a exercita o anumită activitate și îl remite, împreună cu hotărîrea judecătorească, organului de probațiune.

(4) Organul de probațiune, în termen de 5 zile, informează instanța de judecată despre executarea hotărîrii ei.

(5) Indiferent de faptul dacă persoana condamnată ocupă o anumită funcție sau exercită o anumită activitate, organul de probațiune ține evidența condamnaților, efectuează controlul respectării de către condamnați a interdicției, stabilite în hotărîrea judecătorească, de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, verifică îndeplinirea prescripțiilor hotărîrii judecătorești de către administrația organizației în care lucrează condamnatul, precum și de către organele împuternicite să anuleze autorizația privind exercitarea unei anumite activități.”

**Obligațiile administrației organizației în care lucrează condamnatul sunt stabilite expres în art. 186, după cum urmează:**

“(1) Prescripțiile hotărîrii judecătorești privind privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate sînt obligatorii pentru administrația organizației în care lucrează condamnatul.

(2) Administrația organizației în care lucrează condamnatul este obligată:

a) în cel mult 3 zile de la primirea copiei de pe hotărîrea judecătorească și a avizului organului de probațiune, să elibereze condamnatul din funcție sau să îi interzică să exercite o anumită activitate și să expedieze organului de probațiune înștiințarea despre îndeplinirea prescripțiilor hotărîrii;

b) să prezinte, la solicitarea organului de probațiune, documentele ce țin de executarea pedepsei;

c) în caz de concediere a condamnatului pînă la executarea definitivă a pedepsei, să înscrie în

carnetul lui de muncă interdicția stabilită în hotărîrea judecătorească, durata și caracterul funcției ce nu poate fi ocupată și/sau ale activității ce nu poate fi exercitată;

d) să comunice, în termen de 3 zile, organului de probațiune despre modificarea sau încetarea contractului individual de muncă cu condamnatul.”

## **1.2. Privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept**

Art.65<sup>1</sup> din CP reglementează condițiile de aplicare a pedepsei privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept.

“(1) Privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept constă în interzicerea conducerii oricărui tip de mijloc de transport pe drumurile publice.

(2) Privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport poate fi aplicată de instanța de judecată pe un termen de la 1 la 5 ani.

(3) Anularea dreptului de a conduce mijloace de transport poate fi aplicată de instanța de judecată, cu redobîndirea ulterioară a permisului de conducere, în modul stabilit de lege.”

Ridicarea provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport este consfințită în art.182 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova (în continuare CPP):

“(1) Ridicarea provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport este o măsură preventivă care se aplică persoanelor pentru săvîrșirea infracțiunilor în domeniul transporturilor, precum și în cazul utilizării mijlocului de transport la săvîrșirea infracțiunii.

(2) În cazul unei infracțiuni pentru care se prevede pedeapsa privării de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anulării acestui drept, **organul de constatare** ridică permisul de conducere pînă la pronunțarea încheierii judecătorului de instrucție. În acest caz, procurorul care conduce sau efectuează urmărirea penală înaintează, în cel mult 3 zile, judecătorului de instrucție un demers cu privire la aplicarea măsurii preventive de ridicare provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport.

(3) Ridicarea provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport se aplică ca măsură principală sau ca măsură complementară la o altă măsură preventivă și se dispune de către judecătorul de instrucție la demersul motivat al procurorului care conduce sau efectuează urmărirea penală.

(4) Judecătorul de instrucție examinează, în cel mult 3 zile de la data depunerii, demersul motivat al procurorului care conduce sau efectuează urmărirea penală cu privire la ridicarea provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport, cu emiterea unei încheieri care va conține una dintre următoarele soluții:

a) admiterea demersului și ridicarea provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport;

b) respingerea demersului și restituirea permisului de conducere titularului.

(5) Ridicarea provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport se aplică de judecătorul de instrucție pe un termen ce nu poate depăși termenul maxim prevăzut de pedeapsa de privare de dreptul de a conduce mijloace de transport.

(6) Termenul executării măsurii preventive de ridicare provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport se include în termenul de executare a pedepsei de privare de dreptul de a conduce mijloace de transport sau de anulare a acestui drept ....”

Legea nr. 131/2007 privind siguranța traficului rutier, în art.21<sup>1</sup> alin. (2), (3), precizează următoarele:

“(2) Dreptul de conducere anulat poate fi redobândit, în condiții generale, după decăderea temeiurilor de anulare a acestuia, la prezentarea unei dovezi în acest sens, și susținerea de către solicitant a examenului de calificare pentru obținerea permisului de conducere la autoritatea competentă, pe categorii și subcategorii de mijloace de transport solicitate. Suplimentar, în cazul prevăzut la alin. (1) lit. a), dreptul de conducere anulat poate fi redobândit după frecventarea programului probațional antialcoolic și antidrog și expirarea termenului de 4 ani din momentul condamnării.

(3) Organele care asigură executarea pedepsei penale sau sancțiunii contravenționale de privare de dreptul de a conduce mijloace de transport, în termen de pînă la 10 zile, remit autorității competente permisele de conducere ridicate pentru anularea acestora.”

Potrivit Legii nr. 713/2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 36–38, art. 208), art.7, alin. (5) „Conducătorii mijloacelor de transport depistați în stare de ebrietate la volan și care au fost privați de dreptul de a conduce mijloace de transport prin hotărîrea instanței de judecată sînt obligați să frecventeze programul probațional antialcoolic și antidrog stabilit de către consilierul de probațiune. Programul probațional se efectuează contra plată în modul stabilit de Guvern.”

De asemenea, conform Hotărîrii Guvernului nr. 1434 din 7 noiembrie 2002 „*Cu privire la măsurile de prevenire a conducerii mijloacelor de transport în stare de ebrietate*”:

„Conducătorii mijloacelor de transport, depistați în stare de ebrietate la volan, care au fost privați sau cărora li s-a anulat dreptul de a conduce mijloace de transport prin hotărîrea instanței de judecată,

sînt obligați să frecventeze programul probațional antialcoolic și antidrog stabilit de către consilierul de probațiune, acoperind personal cheltuielile implementării programului probațional.”

### **1.3. Munca neremunerată în folosul comunității**

Munca neremunerată în folosul comunității este o pedeapsă penală și sancțiune contravențională care constă în antrenarea condamnatului/contravenientului la muncă gratuită socialmente utilă, în afara serviciului de bază sau orelor de studii, fără a-i cauza suferințe fizice sau a-i leza demnitatea.

Executarea pedepsei muncii neremunerate în folosul comunității se asigură de către organul de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul condamnatului, în conformitate cu prevederile CE, ale Regulamentului cu privire la modul de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, aprobat de Guvern, și ale altor acte normative.

Potrivit Regulamentului cu privire la modul de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1643 din 31.12.2003:

Munca neremunerată în folosul comunității se execută în baza dispoziției de executare a hotărîrii judecătorești, care se expediază de către președintele instanței de judecată organului de probațiune.

Condamnatul poate fi atras la lucrări ce necesită calificare specială doar în cazul în care dispune de o atare calificare.

Dacă în perioada executării pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității condamnatul se îmbolnăvește de o boală gravă, care împiedică executarea pedepsei, organul de probațiune sau comandantul unității militare înaintează în instanța de judecată un demers privind liberarea de executare a pedepsei, în conformitate cu prevederile art. 95 din Codul penal.

În cazul stabilirii gradului de dizabilitate pe termen sau fără termen în timpul executării pedepsei, persoana condamnată la muncă neremunerată în folosul comunității execută munca în corespundere cu recomandările generale din programul individual de reabilitare și incluziune socială, întocmit de Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau de structurile sale teritoriale, precum și în corespundere cu activitățile și serviciile specifice elaborate și executate pentru persoana în cauză, în baza recomandărilor generale din programul individual de reabilitare și incluziune socială, de către autoritățile responsabile din domeniile medical, social, educațional și profesional de la locul de trai al persoanei cu dizabilități.

Dacă pe parcursul executării pedepsei intervine inaptitudinea persoanei de a presta temporar activitățile stabilite, perioada pentru care se recomandă întreruperea activității se constată în baza unui certificat medical eliberat potrivit dispozițiilor legale.

Dacă inaptitudinea de muncă privește doar anumite tipuri de activități dintre cele stabilite, în măsura în care este posibil, consilierul de probațiune, cu consultarea instituției din comunitate, stabilește alte activități pe care condamnatul le poate desfășura.

Procedura executării muncii neremunerată în folosul comunității este stabilită în art.190-194 CE.

**„Articolul 190.** Modul de executare a pedepse muncii neremunerate în folosul comunității.

(1) Instanța de judecată trimite hotărârea privind munca neremunerată în folosul comunității și dispoziția de executare organului de probațiune în a cărui rază teritorială își are domiciliul condamnatul, care, în cel mult 15 zile, asigură executarea pedepsei.

(2) Instanța de judecată trimite hotărârea privind munca neremunerată în folosul comunității și dispoziția de executare în privința militarilor în termen și militarilor cu termen redus condamnați comandantului unității care, în cel mult 15 zile, asigură executarea pedepsei.

(2<sup>1</sup>) Persoana condamnată la muncă neremunerată în folosul comunității semnează în instanța de judecată un angajament prin care se obligă să se prezinte în termen de 5 zile din momentul rămânerii definitive a hotărârii instanței de judecată la organul de probațiune în a cărui rază teritorială își are domiciliul sau, după caz, la comandantul unității militare.

(3) Pedepsa se execută de către condamnat la obiectele cu destinație socială, determinate în modul stabilit în art.192 din prezentul cod.

(5) Munca neremunerată în folosul comunității se execută de la 2 la 4 ore pe zi, în afara timpului activității de bază sau de studii. În cazul condamnatului care nu este antrenat în activități de bază sau de studii, la solicitarea sau cu acordul acestuia, pedeapsa poate fi executată până la 8 ore pe zi.

(7) Munca neremunerată în folosul comunității poate fi executată, ca excepție, și în zilele de duminică și în zilele de sărbătoare nelucrătoare.

(8) Munca neremunerată în folosul comunității nu poate fi executată în timpul nopții sau în condiții vătămătoare, în locuri periculoase ori care prezintă risc pentru sănătatea sau integritatea persoanelor condamnate ori pentru dezvoltarea minorilor condamnați.

(9) Munca persoanei care execută muncă neremunerată în folosul comunității se organizează în conformitate cu prevederile legislației privind protecția muncii.

(10) În cazul în care, în timpul executării muncii neremunerate în folosul comunității, condamnatului i-a fost cauzat prejudiciu, recuperarea prejudiciului se efectuează în conformitate cu legislația muncii.

(11) Acordarea concediului anual la locul de muncă de bază al condamnatului nu suspendă executarea pedepsei muncii neremunerate în folosul comunității.

(12) În cazul în care, în timpul executării pedepsei, condamnatul a fost încadrat în grad de dizabilitate severă sau accentuată fără termen, precum și în cazul gravidității condamnatei, organul de probațiune adresează instanței de judecată competente un demers privind liberarea de executarea ulterioară a pedepsei muncii neremunerate în folosul comunității.

**Articolul 191.** Obligațiile organului care asigură executarea pedepsei muncii neremunerate în folosul comunității.

(1) Organul de probațiune ține evidența condamnaților la muncă neremunerată în folosul comunității, explică condamnatului modul și condițiile executării pedepsei, coordonează cu autoritatea administrației publice locale lista obiectelor cu destinație socială la care condamnații execută pedeapsa, controlează modul și condițiile de executare a pedepsei, ține evidența sumară a timpului lucrat de condamnați, exercită alte atribuții stabilite de legislație.

**Articolul 192.** Obligațiile autorităților administrației publice locale în ceea ce privește asigurarea executării muncii neremunerate în folosul comunității.

(1) Autoritățile administrației publice locale determină obiectele cu destinație socială la care condamnații execută pedeapsa muncii neremunerate în folosul comunității.

(2) Organul de probațiune, de comun acord cu autoritățile administrației publice locale, determină locul și volumul de muncă pentru condamnat, cu ajutorul organizațiilor și asociațiilor identifică obiectele la care poate fi folosită munca neremunerată în folosul comunității.

**Articolul 193.** Obligațiile administrației organizației în care condamnatul execută pedeapsa muncii neremunerate în folosul comunității.

(1) Administrația organizației în care condamnatul execută pedeapsa muncii neremunerate în folosul comunității verifică calitatea lucrului efectuat de către condamnat, informează organul de probațiune despre numărul de ore lucrate sau despre neexecutarea volumului de muncă stabilit.

(2) În caz de producere a unui accident de muncă, administrația organizației, în cel mai scurt timp posibil, dar în nu mai târziu de 72 de ore, va informa despre cele întâmplate organul de probațiune.

**Articolul 194.** Obligațiile condamnatului

(1) Condamnatul la munca neremunerată în folosul comunității este obligat să se prezinte la citare la organul de probațiune, să respecte modul și condițiile de executare a pedepsei, regulamentul de ordine interioară a organizației în care este antrenat la muncă, să lucreze conștiincios la obiectele la care a fost repartizat, să execute termenul de prestare a muncii neremunerate în folosul comunității, să informeze organul de probațiune despre schimbarea domiciliului sau despre imposibilitatea temporară de a presta munca.

(2) Dacă persoana condamnată la munca neremunerată în folosul comunității nu execută această pedeapsă sau, în timpul executării, are o conduită necorespunzătoare manifestată prin neîndeplinirea obligațiilor care îi revin sau prin îndeplinirea lor defectuoasă, organul de probațiune adresează instanței de judecată un demers privind înlocuirea muncii neremunerate în folosul comunității cu o altă pedeapsă, în condițiile art.67 alin.(3) din Codul penal.

(3) Militarul condamnat la muncă neremunerată în folosul comunității este obligat să se prezinte, conform graficului stabilit, la comandantul unității militare, să respecte modul și condițiile de executare a pedepsei, regulamentele militare, să nu încalce ordinea publică, să lucreze conștiincios la obiectivele la care a fost repartizat să execute termenul de prestare a muncii neremunerate în folosul comunității, să informeze comandantul unității militare despre imposibilitatea temporară de a presta munca.

(4) Dacă militarul condamnat la muncă neremunerată în folosul comunității nu execută această pedeapsă sau, în timpul executării, are o conduită necorespunzătoare manifestată prin neîndeplinirea obligațiilor care îi revin sau prin îndeplinirea lor defectuoasă, comandantul unității militare adresează instanței de judecată un demers privind înlocuirea muncii neremunerate în folosul comunității cu o altă pedeapsă, în condițiile art.67 alin.(3) din Codul penal

(5) Dacă persoana condamnată la muncă neremunerată în folosul comunității nu s-a prezentat pentru a fi luată la evidență sau a părăsit domiciliul și locul aflării ei nu este cunoscut de către organul de probațiune sau, în cazul militarului, de către comandamentul militar, căutarea ei se dispune și se efectuează în condițiile art. 263 din prezentul cod”.

Regulamentul cu privire la modul de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunități, aprobat de Guvern dispune:

În cazul încălcării de către condamnat a modului și condițiilor de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, acestuia i se face prima preîntâmpinare verbală de către colaboratorul organului de probațiune, iar în cazul încălcării de către militarul în termen sau cu termen redus condamnat a modului și a condițiilor de executare a pedepsei penale sub

formă de muncă neremunerată în folosul comunității, acestuia i se face primul aviz verbal de către comandantul unității militare.

În cazul încălcării repetate condamnatul este preîntâmpinat repetat despre consecințele comportate de neîndeplinirea condițiilor și modului de ispășire a pedepsei.

În cazul în care condamnatul se eschivează cu rea voință sau refuză să execute munca neremunerată în folosul comunității, organul de probațiune înaintează în instanța de judecată un demers referitor la înlocuirea muncii neremunerate cu închisoare, iar în cazul în care militarul în termen sau cu termen redus condamnat la muncă neremunerată în folosul comunității nu execută această pedeapsă sau, în timpul executării, are o conduită necorespunzătoare, manifestată prin neîndeplinirea obligațiilor care îi revin sau prin îndeplinirea lor defectuoasă, comandantul unității militare adresează instanței de judecată un demers privind înlocuirea muncii neremunerate în folosul comunității cu închisoarea.

## **2. MONITORIZAREA EXECUTĂRII MĂSURILOR LA LIBERAREA DE PEDEAPSĂ PENALĂ**

Procesul de intervenție presupune o permanentă monitorizare și evaluare a cazului, ceea ce înseamnă că se urmărește permanent modul în care beneficiarul corectează comportamentul s-au soluționează problemele sale, modificările apărute în situația sa și se apreciază în ce măsură aceste schimbări influențează riscul de a comite noi infracțiuni și perspectivele sale de reintegrare socială, astfel încât să putem adopta o serie de măsuri corespunzătoare.

Procesul de supraveghere cuprinde ansamblul activităților și intervențiilor derulate în mod direct de către serviciul de probațiune sau sub coordonarea acestuia, în scopul reabilitării sociale a persoanei supravegheate, al reparării prejudiciului adus comunității prin săvârșirea faptei și al creșterii gradului de siguranță în comunitate. Supravegherea se realizează prin exercitarea controlului asupra respectării măsurilor și executării obligațiilor impuse în sarcina unei persoane supravegheate și asistarea adaptată nevoilor persoanei, riscului de săvârșire de infracțiuni și particularităților cazului.

*Regulile minimale ale Națiunilor Unite pentru elaborarea unor măsuri neprivative de libertate (Regulile de la Tokyo) 45 – 110 din anul 1990, Capitolul V – executarea măsurilor neprivative de libertate conturează în art. 10 anumite principii de activitate a consilierului de probațiune:*

- 1) Supravegherea are ca obiect reducerea cazurilor de recidivă și ușurarea reintegrării delicventului în societate astfel încât să fie reduse la maximum șansele acestuia de recidivă.

- 2) Pentru fiecare măsură neprivativă de libertate, este bine a fi determinat regimul de supraveghere și de tratament cel mai bine adaptat delicventului în scopul de a-l ajuta să se corijeze.
- 3) Dacă este nevoie, ar trebui ca delicvenții să beneficieze de asistență psihologică, socială și materială și să fie date dispoziții pentru întărirea legăturilor acestora cu comunitatea și facilitarea reintegrării lor în societate.

Art.89 CP conține măsurile de liberare de pedeapsă a persoanelor în probațiune, și anume:

- a) condamnarea cu suspendare condiționată a executării pedepsei;
- b) liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen;
- c)... înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă;
- d) liberarea de pedeapsă a minorilor;
- e) liberarea de la executarea pedepsei a persoanelor grav bolnavă;
- f) ... amânarea executării pedepsei pentru femei gravide și persoane care au copii în vîrstă de pînă la 8 ani.”

Consilierul de probațiune exercită supravegherea subiecților probațiunii prin următoarele metode:

- 1) Înregistrarea subiecților de probațiune și înștiințarea organelor abilitate.
- 2) Citarea subiecților pentru a desfășura activități de probațiune.
- 3) Cererea de la persoanele aflate în conflict cu legea penală îndeplinirea obligațiilor impuse.
- 4) Vizitarea subiecților probațiunii la locul aflării lor, la locul de trai, de muncă sau de studii.
- 5) Adresarea avertizărilor persoanelor aflate în conflict cu legea penală și celor care își încalcă obligațiile.
- 6) Solicitarea autorităților publice centrale și locale, instituțiilor, întreprinderilor, organizațiilor sau persoanelor fizice informații necesare desfășurării activităților de probațiune.
- 7) Verificarea persoanei în bazele de date privind traversarea frontierei de stat sau/și cazierul penal în condițiile neprezentării la Biroul de probațiune.

În probațiune, procesul de reabilitare a infractorilor se derulează prin mobilizarea serviciilor sociale în jurul beneficiarului parcurgînd mai multe etape:

- 1) întrevederile cu persoana condamnată;
- 2) consilierea individuală;
- 3) aplicarea programelor de corecție a comportamentului;
- 4) supravegherea persoanei;

- 5) monitorizarea electronică a comportamentului.
- 6) asistența persoanei și soluționarea nevoilor.

Periodic, se efectuează accesarea sistemului informațional de căutare „ACCES-Web a Întreprinderii de Stat „Registru” și Poliției de Frontieră pentru persoanele condamnate de către instanța de judecată, dacă există presupunerea reală că a traversat frontiera de stat, cum ar fi:

- a) condamnații, cărora prin hotărârea instanței de judecată li s-a stabilit obligațiunea să nu-și schimbe domiciliul sau locul de trai fără înștiințarea organului de probațiune;
- b) persoanele condamnate care nu s-a prezentat pentru luarea la evidență, iar locul de domiciliu nu poate fi stabilit;
- c) condamnații în privința cărora există careva informații că a trecut frontiera de stat a Republicii Moldova pe perioade îndelungate și necesită confirmarea sau infirmarea datelor.

*Recomandarea Rec (2003) 22 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la liberarea condiționată adoptată de către Comitetul de Miniștri la 24 septembrie 2003 la ce-a de-a 853-a întrunire a priminiștrilor prevede în pct.30 că: „De nerespectarea condițiilor impuse se va preocupa autoritatea de implementare prin metode de consiliere sau avertizare. Orice încălcare semnificativă va fi raportată imediat autorității care decide eventuala revocare. Această autoritate, trebuie, totuși, să țină cont, de faptul dacă consilierea sau avertizarea, condițiile mai stricte sau revocarea temporară va constitui o pedeapsă suficientă”.*

Pe parcursul perioadei de probațiune în privința persoanelor liberate de pedeapsa penală se efectuează o permanentă monitorizare și evaluare a cazului, se urmărește permanent modul în care persoana respectă măsurile/obligațiile care îi sunt impuse, modificările apărute în situația lui și apreciază în ce măsură aceste schimbări generează riscul de a comite noi infracțiuni.

Asistența psiho-socială trebuie să se adreseze subiectului probațiunii abordând orice probleme asociate, de natură medicală, psihologică, socială, vocațională și juridică.

În cazul în care instanța de judecată i-a stabilit condamnatului obligații, consilierul de probațiune întreprinde măsuri de control asupra respectării acestor obligații.

Art. 90 alin. (6) CP dispune că: “aplicând condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, instanța de judecată îl poate obliga pe condamnat:

- a) să nu-și schimbe domiciliul și/sau reședința fără consimțământul organului competent;
- b) să nu frecventeze anumite locuri;
- c) să urmeze un tratament în caz de alcoolism, narcomanie, toxicomanie sau de boală venerică;

- c<sup>1</sup>) să participe la un program special de tratament sau de consiliere în vederea reducerii comportamentului violent;
- d) să acorde o susținere materială familiei victimei;
- e) să repare daunele cauzate în termenul stabilit de instanță;
- f) să participe la programe probaționale
- g) să presteze muncă neremunerată în folosul comunității;
- h) să fie supus monitorizării electronice, dar nu mai mult de 12 luni.

Procedurile privind monitorizarea măsurilor probaționale sunt reglementate în art. 258-273 al CE, unde vom face trimitere la secțiuni cu citate din actul legislativ:

**“Articolul 261.** Supravegherea persoanei în perioada pentru care a fost suspendată executarea pedepsei

(1) Instanța care a judecat cauza în fond trimite hotărîrea privind suspendarea executării pedepsei organului de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul condamnatului.

(2) Condamnatul cu privire la care a fost suspendată executarea pedepsei semnează în instanța de judecată obligația de a se prezenta, în termen de 5 zile după rămînerea definitivă a hotărîrii, la organul de probațiune.

(3) Organul de probațiune, în termen de 5 zile, comunică instanței de judecată despre luarea la evidență a condamnatului.

(4) Organul de probațiune întreprinde acțiuni de supraveghere și probațiune a condamnatului, inclusiv de respectare a restricțiilor stabilite de instanță, pe perioada pentru care a fost suspendată executarea pedepsei și, în cazul survenirii condițiilor prevăzute în art.90 alin.(7), (8) și (9) din Codul penal, înaintează instanței de judecată demersul respectiv. Demersul se depune la instanța de judecată din raza teritorială unde își desfășoară activitatea organul de probațiune. Hotărîrea definitivă a instanței de judecată, în termen de 5 zile, se trimite instanței care a judecat cauza în fond pentru a fi anexată la dosar.

(5) Condamnatul poate părăsi, pe un termen mai mare de 5 zile, sau schimba domiciliul și/sau reședința comunicînd în prealabil în scris organului care exercită controlul asupra comportamentului lui.

(6) La expirarea perioadei de probațiune stabilite, organul de probațiune, în termen de 5 zile, comunică instanței care a judecat cauza în fond despre încetarea acțiunilor de supraveghere.

**Articolul 261<sup>1</sup>.** Supravegherea persoanei în perioada pentru care a fost suspendată parțial executarea pedepsei.

(1) Instanța care a judecat cauza în fond trimite hotărîrea privind suspendarea parțială a executării pedepsei organului de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul condamnatului.

(2) Condamnatul cu privire la care a fost suspendată parțial executarea pedepsei semnează în instanța de judecată obligația de a se prezenta, în termen de 5 zile după executarea pedepsei cu închisoare, la organul de probațiune.

(3) Organul de probațiune, în termen de 5 zile, comunică instanței de judecată despre luarea la evidență a condamnatului.

(4) Organul de probațiune întreprinde acțiuni de supraveghere și probațiune a condamnatului, inclusiv de respectare a restricțiilor stabilite de instanță, pe perioada pentru care a fost suspendată parțial executarea pedepsei și, în cazul survenirii condițiilor prevăzute în art.901 alin.(6) și (7) din Codul penal, înaintează instanței de judecată demersul respectiv. Demersul se depune la instanța de judecată în a cărei rază teritorială își desfășoară activitatea organul de probațiune. Hotărîrea definitivă a instanței de judecată se trimite, în termen de 5 zile, instanței care a judecat cauza în fond pentru a fi anexată la dosar.

(5) Condamnatul poate părăsi, pe un termen mai mare de 5 zile, sau schimba domiciliul și/sau reședința, comunicînd, în prealabil, în scris, despre aceasta organului care exercită controlul asupra comportamentului lui.

(6) La expirarea perioadei de probațiune stabilite, organul de probațiune, în termen de 5 zile, comunică instanței care a judecat cauza în fond despre încetarea acțiunilor de supraveghere.

**Articolul 259.** Supravegherea persoanei în perioada pentru care a fost amînată executarea pedepsei

(1) Instanța care a judecat cauza în fond trimite hotărîrea privind amînarea executării pedepsei organului de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul persoanei condamnate.

(2) Persoana condamnată cu privire la care a fost amînată executarea pedepsei semnează în instanța de judecată obligația de a se prezenta, în termen de 5 zile după rămîinerea definitivă a hotărîrii, la organul de probațiune.

(3) Organul de probațiune, în termen de 5 zile, comunică instanței de judecată și administrației penitenciarului sau, după caz, altui organ competent despre luarea la evidență a persoanei condamnate.

(4) Organul de probațiune întreprinde acțiuni de supraveghere și probațiune a persoanei condamnate pe toată perioada pentru care a fost amânată executarea pedepsei și, în cazul survenirii condițiilor prevăzute în art. 96 alin. (2) și (3) din Codul penal, înaintează instanței de judecată demersul respectiv. Demersul se depune la instanța de judecată din raza teritorială unde își desfășoară activitatea organul de probațiune. Hotărîrea definitivă a instanței de judecată, în termen de 5 zile, se trimite instanței care a judecat cauza în fond pentru a fi anexată la dosar.

(5) Persoana condamnată poate părăsi, pe un termen mai mare de 5 zile, sau schimba domiciliul și/sau reședința comunicînd în prealabil în scris organului care exercită controlul asupra comportamentului ei.

**Articolul 263.** Căutarea condamnatului cu privire la care a fost amânată sau suspendată executarea pedepsei

(1) În cazul în care condamnatul nu s-a prezentat pentru a fi luat la evidență sau a părăsit domiciliul și locul aflării lui nu este cunoscut, organul de probațiune sau, după caz, comandamentul militar întreprinde măsuri inițiale de căutare, iar în cazul în care acestea nu s-au soldat cu succes, după expirarea a 15 zile, trimite instanței în a cărei rază teritorială își desfășoară activitatea organul de probațiune sau este dislocat comandamentul militar un demers pentru dispunerea dării în căutare.

(2) Încheierea instanței de judecată privind căutarea condamnatului se execută de către organul afacerilor interne în a cărei rază teritorială își desfășoară activitatea organul de probațiune sau este dislocat comandamentul militar.

**Articolul 268.** Supravegherea persoanei liberate condiționat de pedeapsă înainte de termen

(1) Instanța care a judecat demersul în fond trimite hotărîrea privind liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen organului de probațiune în a cărei rază teritorială își are domiciliul condamnatul sau este dislocat comandamentul militar, după caz, precum și instanței care a judecat cauza în fond.

(1<sup>1</sup>) Penitenciarul din care a fost liberat condiționat deținutul expediază organului de probațiune copia sentinței pentru care a ispășit pedeapsa închisorii.

(1<sup>2</sup>) Termenul liberării condiționate de pedeapsă înainte de termenul stabilit se calculează din momentul eliberării deținutului din penitenciar.

(2) Persoana liberată condiționat de pedeapsă înainte de termen semnează în instanța de judecată obligația de a se prezenta la organul de probațiune în termen de 5 zile de la data rămînerii definitive a hotărîrii.

(3) Organul de probațiune sau, după caz, comandamentul militar, în termen de 5 zile, comunică administrației locului de deținere sau, după caz, unui alt organ competent despre luarea la evidență a persoanei liberate condiționat înainte de termen.

(4) Organul de probațiune sau, după caz, comandamentul militar întreprinde acțiuni de supraveghere a condamnatului pe durata termenului condiționat și, în cazul survenirii condițiilor prevăzute în art.91 alin.(8) din Codul penal, înaintează instanței de judecată un demers pentru revocarea liberării condiționate. Demersul se depune la instanța de judecată în a cărei rază teritorială își desfășoară activitatea organul de probațiune.

(4<sup>1</sup>) Persoana liberată condiționat de pedeapsă înainte de termen poate părăsi, pe un termen mai mare de 5 zile, sau schimba domiciliul și/sau reședința comunicând în prealabil în scris organului care exercită controlul asupra comportamentului său.

(5) Hotărîrea instanței de judecată privind revocarea liberării condiționate înainte de termen se trimite spre executare conform art.173 din prezentul cod.

(6) Hotărîrea definitivă a instanței de judecată privind revocarea liberării condiționate, în termen de 5 zile, se trimite instanței care a judecat cauza în fond pentru a fi anexată la dosar.

(7) La expirarea termenului condiționat stabilit, organul de probațiune sau, după caz, comandamentul militar, în termen de 5 zile, comunică instanței care a judecat cauza în fond despre încetarea acțiunilor de supraveghere.

#### **Articolul 269.** Căutarea persoanei liberate condiționat înainte de termen

(1) În cazul în care persoana liberată condiționat înainte de termen nu s-a prezentat pentru a fi luată la evidență sau a părăsit domiciliul și locul aflării ei nu este cunoscut, organul de probațiune sau, după caz, comandamentul militar întreprinde măsuri inițiale de căutare, iar în cazul în care acestea nu s-au soldat cu succes, după expirarea a 15 zile, trimite instanței în a cărei rază teritorială își desfășoară activitatea organul de probațiune sau este dislocat comandamentul militar un demers pentru dispunerea dării în căutare.

(2) Încheierea instanței de judecată privind căutarea condamnatului se execută de către organul afacerilor interne în a cărui rază teritorială își desfășoară activitatea organul de probațiune sau este dislocat comandamentul militar, după caz.

Așadar, în cazul dacă condamnatul se eschivează sistematic de la respectarea obligațiilor, de trei și mai multe ori, consilierul de probațiune înaintează în instanța de judecată un demers cu materialele corespunzătoare solicitînd anularea condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei

sau anularea liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen cu trimiterea executării pedepsei cu închisoarea.

### **Aspecte execuțional - penale privind amnistia și grațierea:**

De asemenea, subiecți ai probațiunii pot deveni și persoanele amnistiate de la pedeapsă, dacă iau forma unei măsuri de probațiune prezentate, mai sus, potrivit Legii cu privire la amnistie și persoanele grațiate parțial, dacă i se stabilește o perioadă de probațiune în actul de grațiere.

Art. 107 alineatul (1) CP definește amnistia ca fiind “actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei.”

Art. 108) CP spune că (1) „grațierea este actul prin care persoana condamnată este liberată, în tot sau în parte, de pedeapsa stabilită ori pedeapsa stabilită este comutată.

(2) Grațierea se acordă de către Președintele Republicii Moldova în mod individual.

(3) Grațierea nu are efecte asupra pedepselor complementare, cu excepția cazului în care se dispune altfel prin actul de grațiere.”

CE în articolul 272 reglementează unele proceduri generale cu referire la amnistie:

(1) În cazul amnistiei, în temeiul art.107 din Codul penal, care liberează condamnatul de executarea în continuare a pedepsei, fie reduce pedeapsa sau o comută, instituțiile și *organele care asigură executarea categoriei respective de pedeapsă examinează aplicabilitatea actului de clemență fiecărui condamnat* și, după caz, cu acordul condamnatului, înaintează un demers instanței de judecată competente conform art.470 din Codul de procedură penală. La demers se anexează dosarul personal al condamnatului, dovezile motivelor de fapt și de drept invocate. Demersul se judecă în condițiile Codului de procedură penală.

(2) Condamnatul este în drept să înainteze personal un demers instanței de judecată pentru examinarea posibilității aplicării actului de amnistie. În acest caz, instituțiile sau organele care asigură executarea categoriei respective de pedeapsă remit instanței de judecată dosarul personal al condamnatului.

(3) Instanța de judecată trimite hotărîrea definitivă instituției sau organului care asigură executarea pedepsei, precum și instanței care a judecat cauza în fond.

(4) Instituția sau organul ..., care asigură executarea hotărîrii, în termen de cel mult 5 zile, informează instanța de judecată despre executarea sau imposibilitatea executării hotărîrii ei.

Articolul 273 din CE prevede:

“... (1) În cazul în care Președintele Republicii Moldova decretează grațierea persoanei condamnate, instituția sau organul care asigură executarea decretului, în termen de cel mult 5 zile de

la data publicării acestuia, informează șeful statului și instanța care a judecat cauza în fond despre executare, iar în cazul comutării pedepsei, și despre preluarea executării sau imposibilitatea executării decretului.

(3) Instituția sau organul care, ... este competent să supravegheze comportamentul persoanei liberate de pedeapsă în temeiul actului de grațiere cu un termen de probă informează anual, pînă la expirarea termenului de probă, Președintele Republicii Moldova asupra comportamentului condamnatului. La expirarea termenului de probă stabilit, instituția sau organul competent, în termen de 5 zile, comunică Președintelui Republicii Moldova și instanței care a judecat cauza în fond despre încetarea măsurilor de supraveghere....”

### **3. DEMERSURILE CONSILIERULUI DE PROBAȚIUNE ȘI PARTICIPAREA ÎN PROCESELE DE JUDECATĂ**

Chestiunile care urmează să fie soluționate de către instanță la executarea pedepsei sunt reglementate în art. 469 din CPP.

În aceste cazuri, consilierul de probațiune întocmește demersuri în instanța de judecată și participă în procesele de judecată pentru inițierea următoarelor acțiuni:

- 1) anularea amînării executării pedepsei de către femeile gravide și persoanele care au copii în vîrstă de pînă la 8 ani (art.96 din Codul penal), liberarea lor de pedeapsă, înlocuirea pedepsei sau trimiterea pentru executare a pedepsei neexecutate;
- 2) înlocuirea muncii neremunerate în folosul comunității cu închisoare (art.67 din Codul penal);
- 3) anularea condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei sau, după caz, a liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen, cu trimiterea subiectului probațiunii pentru executarea pedepsei neexecutate (art.90 și 91 din Codul penal);
- 4) liberarea de la executarea pedepsei penale a persoanelor grav bolnave (art.95 din Codul penal);
- 5) darea în căutare a subiecților probațiunii care se ascund de organele de probațiune;
- 6) executarea sentinței în cazul existenței altor hotărîri neexecutate, dacă aceasta nu a fost soluționată la adoptarea ultimei hotărîri;
- 7) liberarea de pedeapsă sau ușurarea pedepsei în temeiul adoptării unei legi care are efect retroactiv;
- 8) liberarea de pedeapsă în temeiul actului amnistiei sau stingerea executării pedepsei (art. 295 din Codul de executare);

- 9) liberarea de executare a pedepsei în legătură cu expirarea termenelor de prescripție ale executării sentinței de condamnare (art.97 din Codul penal);
- 10) explicarea suspiciunilor sau neclarităților care apar la punerea în executare a pedepselor;
- 11) alte chestiuni prevăzute de lege care apar în procesul executării pedepselor de către subiecții probațiunii.

Potrivit art.470 din CPP chestiunile privind executarea hotărârilor prevăzute la pct.1) - 8) se soluționează de către instanța de judecată din raza de activitate a organului sau a instituției care execută pedeapsa, iar chestiunile privind explicarea suspiciunilor și neclarităților la punerea în executare a pedepselor se soluționează de către instanța care a adoptat hotărârea rămasă definitivă.

Potrivit art.471 al CPP în cazul soluționării chestiunilor prevăzute la pct. 1)–3) organul de probațiune este obligată să prezinte **raportul de evaluare privind comportamentul condamnatului**, iar în cazul soluționării chestiunii prevăzute la pct. 4), și raportul medical respectiv. În ședința de judecată se citează autorul demersului cu privire la soluționarea chestiunii solicitate.

În acest context, raportul de evaluare privind comportamentul condamnatului este întocmit de consilierul de probațiune și se anexează la demersul înaintat în instanța de judecată la solicitarea înlocuirii măsurii/pedepsei cu privațiunea de libertate, conform temeiurilor arătate mai sus.

#### **Modelul de raport de evaluare privind comportamentul condamnatului se anexează la prezentul ghid în anexa 1.**

Art. 472 din CPP stabilește subiecții care au dreptul de a ataca încheierile privind soluționarea chestiunilor referitor la executarea hotărârilor judecătorești:

„Încheierea instanței privind soluționarea chestiunilor referitor la executarea hotărârilor judecătorești poate fi atacată de către persoanele interesate, în termen de 15 zile, cu recurs care se judecă conform prevederilor titl.II cap.IV secț. a 2-a §2 din Partea specială” a CPP.

Astfel, dacă în decursul executării unei pedepse sau măsuri, instanța de judecată emite o încheiere neclară la demersul consilierului de probațiune, iar această încheiere are un rol substanțial în soluționarea chestiunilor referitor la executarea de mai departe a altei hotărâri judecătorești, deja pusă în executare, atunci consilierul de probațiune poate ataca încheierea, cu recurs la instanțele superioare, conform procedurii stipulate în art. 472 al CPP.

#### **4. MONITORIZAREA MĂSURILOR EDUCATIVE ÎN PRIVINȚA MINORILOR**

Prevederi ce permit a iniția activitățile de probațiune juvenilă se conțin în art. 13 din Legea nr.8 din 14.02.2008 cu privire la probațiune, (Probațiunea în privința minorilor), art. 54 CP al RM (Liberarea de răspundere penală a minorilor), art. 59 CP al RM (Liberarea condiționată de răspundere

penală), art. 67 CP al RM (Munca neremunerată în folosul comunității), art. 90 CP al RM (Condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei) art 90<sup>1</sup> CP (Condamnarea cu suspendarea parțială a executării pedepsei), art.91 CP (Liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen), art. 93 CP al RM (Liberarea de pedeapsă a minorilor), art. 104 CP al RM (Aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ).

Legea nr. 8 din 14.02.2008 cu privire la probațiune, în art.13, prevede că: probațiunea sentențială în privința minorilor se desfășoară ținându-se cont de obligativitatea respectării interesului superior al copilului și de scopul protecției temporare a copilului aflat în dificultate, al resocializării și al reintegrării lui în familia biologică, în casa de copii de tip familial, precum și în comunitate.

Acțiunile de probațiune în privința minorilor se axează pe: asigurarea procesului de reabilitare psihopedagogică a personalității, abordarea individuală a fiecărui caz, cu o atenție sporită, ținându-se cont de particularitățile personale și de particularitățile vârstei, stabilirea și menținerea relațiilor cu serviciile de protecție a drepturilor copilului, monitorizarea situației pre și postintegrare a minorului în familie, dezvoltarea capacității familiei și a comunității de a asigura asistență minorului și de a preveni riscul intrării lui în dificultate, relațiile cu mass-media în aplicarea măsurilor de probațiune față de minor, în scopul abordării tuturor problemelor doar prin prisma respectării interesului superior al copilului.

*Principiile Națiunilor Unite pentru prevenirea delincvenței juvenile* (Principiile de la Rizadh), Rezoluția 45/112, 14 decembrie 1998 subliniază importanța diminuării factorilor criminogeni prin implicarea unei diversități de actori, cum ar fi familia, sistemul de educație, comunitatea, etc., stabilind că pentru dezvoltarea copilului însuși, să se evite incriminarea și penalizarea acestuia pentru un comportament care nu a avut urmări grave. Fiecare actor implicat în tratamentul delincvenței juvenile va avea grijă de a nu denumi o persoană ca fiind deviantă, delincventă sau recidivistă, deoarece, prin aceasta, în mod frecvent putem contribui la dezvoltarea unui comportament nedorit al tinerilor.

*Convenția cu privire la drepturile copilului* adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 29 noiembrie 1989, intrată în vigoare la 2 septembrie 1990 stipulează în art. 3 că „în toate acțiunile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala”.

*Ansamblul regulilor minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori* (Regulile de la Beijing, Rezoluția 40/33 din 29 noiembrie 1985) stipulează în Regula 24, Asistența pentru minori, sugerează anumite elemente din diversitatea serviciilor de care trebuie să

beneficieze copiii în conflict cu legea penală, fie prestate de către consilierii de probațiune, fie prin focalizarea resurselor disponibile în comunitate la nevoile copilului: „*Se vor face eforturi pentru asigurarea pentru minori, în toate etapele procedurii, a unei asistențe în ceea ce privește plasarea, educarea și formarea profesională, sau a unei alte forme de ajutor util și practic în vederea ușurării reintegrării*”. Astfel, se reiterează ideea că reintegrarea se bazează nu numai pe supraveghere și vizează toate fazele procesului de înlăptuire a justiției.

De asemenea, art.54 din CP în vigoare stipulează:

„Persoana în vârstă de până la 18 ani care a săvârșit pentru prima oară o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă poate fi liberată de răspundere penală în conformitate cu prevederile procedurii penale dacă s-a constatat că corectarea ei este posibilă fără a fi supusă răspunderii penale”.

Art. 59 din CP prevede că: „în privința persoanei puse sub învinuire pentru săvârșirea unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, care își recunoaște vinovăția și nu prezintă pericol social, urmărirea penală poate fi suspendată condiționat, cu liberarea ulterioară de răspundere penală în conformitate cu procedura penală, dacă corectarea acestei persoane este posibilă fără aplicarea unei pedepse penale.

Atît temeiul de liberare de răspundere penală a minorilor, conform art. 54 din CP cît și temeiul prevăzut de art. 59 din CP – liberarea condiționată de răspundere penală, sunt posibile pentru infracțiunile ușoare sau mai puțin grave, unde făptuitorul poate fi corectat fără a fi supus răspunderii penale. Dar, în unele cauze, copilul poate fi liberat de răspundere penală potrivit art.54 din CP, iar în alte cauze – copilul este eliberat de răspundere numai după termenul de probă în cadrul suspendării condiționate a urmării penale.

Art. 93 CP al RM menționează că „minorii condamnați pentru săvârșirea unei infracțiuni ușoare, mai puțin grave sau grave pot fi liberați de pedeapsă de către instanța de judecată dacă se va constata că scopurile pedepsei pot fi atinse prin internarea lor într-o instituție specială de învățământ și de reeducare sau într-o instituție curativă și de reeducare, precum și prin aplicarea altor măsuri de constrângere cu caracter educativ, prevăzute la art.104.

Potrivit art.104 CP, persoanelor liberate de răspundere penală în conformitate cu art. 54 CP sau de pedeapsă penală în conformitate cu art. 93 CP li se aplică următoarele măsuri de constrângere cu caracter educativ:

a) avertismentul;

b) încredințarea minorului pentru supraveghere părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat;

c) obligarea minorului să repare daunele cauzate. La aplicarea acestei măsuri se ia în considerare starea materială a minorului;

d) obligarea minorului de a urma un curs de reabilitare psihologică;

e) obligarea minorului de a urma cursul de învățământ obligatoriu;

f) obligarea minorului de a participa la un program probațional.

În cazul aplicării măsurilor de constrângere cu caracter educativ se verifică modul în care se execută, prin: exercitarea controlului asupra modului de supraveghere a minorului de către părinți, persoanele care îi înlocuiesc sau organele specializate de stat; verificarea periodică a prezenței minorului la cursurile de învățământ sau de calificare profesională; efectuarea vizitelor la domiciliul minorului, la locul de muncă, de studii sau la sediul organului de reabilitare; verificarea respectării programului de reabilitare psihologică, solicitând periodic, în scris, concluziile specialiștilor; menținerea legăturii cu persoanele fizice sau juridice (membri ai familiei, poliția, primăria, organul de protecție a drepturilor copilului, victima infracțiunii, ș.a.) care pot stabili orice modificare apărută în situația minorului.

În lucrul cu minorii se procedează la evaluarea psihosocială a personalității care cuprinde informații referitoare la: personalitatea minorului, mediul familial și social, precum și evoluția persoanei din punct de vedere educațional și profesional; principalele probleme cu care se confruntă persoana; evaluarea riscului de recidivă și a pericolului pentru siguranța publică; modul în care părinții, tutorii își îndeplinesc obligațiile ce le revin.

Așadar, perspectivele de reintegrare în societate sunt estimate după analiza tuturor datelor menționate și trebuie să fie prezentate obiectiv și motivat. Pentru a stabili care sunt perspectivele de reintegrare, este necesar să fie analizate: dorința persoanei pentru reabilitare; dorința membrilor familiei sau altor persoane apropiate în sprijinirea persoanei în vederea reabilitării sale; oportunitățile pe care le are persoana sau pe care le oferă societatea în care trăiește, cum ar fi: continuarea studiilor, calificarea, recalificare, ocuparea unui loc de muncă etc; programele educaționale în care poate fi inclusă persoana în scopul reabilitării sale (dezintoxicare, însușirea unor deprinderi și abilități sociale); condițiile în care trăiește (familia, grupul de prieteni).

Legea nr.338 din 15.12.1994 privind drepturile copilului prevede în art. 29 că: „Repartizarea copilului în instituții educative speciale se face numai conform hotărârii judecătorești la propunerea organelor de resort respective de pe lângă autoritățile administrației publice locale. Copilul care se află într-o instituție educativă specială are dreptul la tratament uman, ocrotire a sănătății, instruire generală sau profesională, întrevvedere cu părinții, rudele și alte persoane interesate, la concediu,

corespondență. O condiție obligatorie a deținerii copiilor în instituții educative speciale este reeducarea în vederea revenirii lor la un mod normal de viață” [8].

Caracterul educativ al măsurilor se explică prin faptul că procurorul sau instanța de judecată, urmărind scopul corectării minorului infractor și aplicând măsurile de constrângere, influențează asupra adolescentului prin intermediul convingerii, făcându-l să înțeleagă inadmisibilitatea comiterii infracțiunilor.

*Instrucțiunea privind asigurarea executării măsurilor de constrângere cu caracter educativ, nr. 103 din 09.09.2013 prevede următoarele:*

Organul de probațiune îndeplinește următoarele atribuții:

- a) ținerea evidenței subiecților de probațiune;
- b) exercitarea controlului asupra aplicării măsurilor de constrângere cu caracter educativ;
- c) acordarea explicațiilor subiecților de probațiune privind modul și condițiile de executare a măsurilor de constrângere cu caracter educativ, drepturile și obligațiile lor;
- d) conlucrarea cu rudele apropiate și cu alte persoane care pot influența pozitiv comportamentul minorilor;
- e) întreprinderea măsurilor preliminare de căutare a subiecților de probațiune ce se eschivează de la executarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ;
- f) adresarea unui demers instanței de judecată, în cazul imposibilității de a executa măsurile de constrângere cu caracter educativ;
- g) întocmirea concluziilor corespunzătoare (raport) la expirarea termenului măsurilor de constrângere cu caracter educativ;
- h) informarea instanței de judecată/procurorul despre luarea la evidență și punerea în executare măsurilor de constrângere cu caracter educativ.

Procedura executării măsurilor de constrângere cu caracter educativ este stabilită în art. 291 al CE:

“(1) Hotărîrea instanței de judecată sau, după caz, ordonanța procurorului, adoptată în temeiul art.54, 93 și 104 din Codul penal, se expediază organului de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul minorului.

(2) Avertismentul, ca măsură de constrângere, se face în scris, contra semnătură, în termen de 5 zile, în sediul organului de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul minorului. Organul de probațiune informează, în termen de 5 zile, instanța de judecată care a examinat cauza în fond despre executarea hotărîrii sau, după caz, procurorul despre executarea ordonanței.

(3) Organul de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul minorului asigură primirea semnăturilor persoanelor responsabile pentru plasarea, ca măsură de constrângere, a minorului sub supravegherea părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau a organelor specializate de stat. Organul de probațiune informează, în termen de 5 zile, instanța de judecată care a examinat cauza în fond despre executarea hotărîrii sau, după caz, procurorul despre executarea ordonanței.

(4) Hotărîrea instanței de judecată sau, după caz, ordonanța procurorului privind obligarea minorului de a repara prejudiciile cauzate, ca măsură de constrângere, se transmite spre executare organului de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul minorului. În termen de 5 zile, organul de probațiune informează instanța de judecată despre executarea hotărîrii sau, după caz, procurorul despre executarea ordonanței.

(5) Hotărîrea instanței de judecată sau, după caz, ordonanța procurorului privind obligarea minorului de a urma cursul de reabilitare psihologică, ca măsură de constrângere, se transmite organului de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul minorului și care asigură controlul executării de către minor a măsurii respective. În termen de 5 zile de la finalizarea cursului de reabilitare psihologică, organul de probațiune informează cu privire la aceasta instanța de judecată sau, după caz, procurorul, anexînd rezultatele tratamentului.

(6) Hotărîrea instanței de judecată sau, după caz, ordonanța procurorului privind obligarea minorului de a urma cursul de învățămînt obligatoriu se transmite organului de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul minorului și care asigură controlul executării de către minor a măsurii de constrângere respective. În termen de 5 zile de la absolvirea cursului de învățămînt obligatoriu, organul de probațiune informează cu privire la aceasta instanța de judecată sau, după caz, procurorul.

(6<sup>1</sup>) Hotărîrea instanței de judecată sau, după caz, ordonanța procurorului privind obligarea minorului de a participa la un program probațional se transmite organului de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul minorului și care asigură controlul executării de către minor a măsurii de constrângere respective. În termen de 5 zile de la finalizarea programului probațional, organul de probațiune informează cu privire la aceasta instanța de judecată sau, după caz, procurorul.

(7) În cazul imposibilității de a executa măsurile de constrângere cu caracter educativ, organul de probațiune, în temeiul art.104 alin.(4) din Codul penal, adresează un demers instanței de judecată sau, după caz, procurorului.”

În cazul eschivării sistematice a minorului de la măsurile de constrângere cu caracter educativ, la propunerea organului de stat specializat, procurorul anulează măsurile aplicate și trimite cauza în instanța de judecată, iar în cazul în care măsurile respective au fost stabilite de către instanța de

judecată, aceasta le anulează și dispune trimiterea cauzei penale la procuror sau, după caz, stabilește o pedeapsă prevăzută de lege pentru fapta săvârșită.

## **5. SCOATEREA DIN EVIDENȚĂ ȘI ÎNCETAREA ACTIVITĂȚILOR DE PROBAȚIUNE**

Încetarea activităților de probațiune presupune și scoaterea subiectului probațiunii din evidență.

Scoaterea din evidență are loc în cazul:

- 1) executării efective și integrale a pedepsei;
- 2) decesului persoanei condamnate;
- 3) adoptării unei hotărâri de achitare a persoanei condamnate în cursul executării pedepsei sau trimiterii spre executare a hotărârii judecătorești;
- 4) intervenirii unei legi penale noi care exclude caracterul penal al faptei în cursul executării pedepsei sau trimiterii spre executare a hotărârii judecătorești;
- 5) intervenirii unui act de amnistie totală în cursul executării pedepsei sau trimiterii spre executare a hotărârii judecătorești;
- 6) intervenirii unui act de grațiere totală în cursul executării pedepsei sau trimiterii spre executare a hotărârii judecătorești;
- 7) intervenirii prescripției executării hotărârii privind condamnarea;
- 8) respectării condițiilor de probațiune și expirării perioadei de probațiune;
- 9) emiterii de către instanța de judecată a hotărârii privind anularea condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, anularea suspendării parțiale a executării pedepsei cu închisoare, anularea liberării condiționate de pedeapsa înainte de termen, sau anularea amânării executării pedepsei;
- 10) pronunțării în privința subiectului probațiunii a unei noi hotărâri de condamnare rămasă definitivă;
- 11) remiterii dosarului personal în altă subdiviziune teritorială în legătura cu schimbarea domiciliului subiectului probațiunii;
- 12) în alte împrejurări prevăzute de lege.

## CONCLUZII

Sancțiunile și măsurile comunitare trebuie să fie realizate în așa fel, încât acestea să fie pe cât de posibil semnificative pentru infractor și să încerce să contribuie la dezvoltarea personală și socială a relevanței pentru ajustarea în societate, iar metodele și tehnicile de supraveghere și control vor servi acestor obiective.

Reabilitarea unui minor poate fi declanșată și fără a fi supus pedepsei penale, dacă la executarea unor măsuri de constrângere cu caracter educativ, în care organele competente întrebuițează măsurile și serviciile indispensabile persoanei, primele dau rezultate și își ating efectul prosocial.

Indiferent de faptul dacă copilul implicat în sistemul de justiție este în conflict cu legea, martor sau victimă a infracțiunii, el trebuie tratat cu demnitate, grijă, sensibilitate, echitate și respect în cadrul oricărei proceduri sau caz, cu o atenție deosebită pentru situația lui personală, bunăstarea și necesitățile specifice, și cu un respect deplin pentru integritatea sa fizică și psihologică.

Spre deosebire de instituțiile penitenciare unde persoanele deținute sunt reabilite într-un mediu închis, în probațiune reabilitarea funcțiilor de bază a infractorilor pentru reintegrarea în societate este mult mai sporită datorită motivării de a beneficia de serviciile sociale.

De asemenea, sunt necesare de a fi implementate noi forme alternative la detenție, cum ar fi sentința comunitară, care constă din ore de muncă neremunerată în folosul comunității precum și dintr-un număr de programe probaționale, detenția la domiciliu care este considerată a fi un program flexibil care poate facilita reintegrarea infractorilor în comunitate, fără riscuri pentru public și poate fi adaptat la anumiți infractori, precum conducătorii de autovehicule care se află în stare de ebrietate sau pentru infractorii cu dizabilități fizice. Detenția la domiciliu poate fi folosită în aproape orice etapă în care este implicat un infractor (de exemplu: ca și o condiție de cauțiune înainte de a primi o pedeapsă cu închisoarea; ca o alternativă la o pedeapsă privativă de libertate; după o perioadă petrecută în închisoare; ca o condiție de probațiune sau pentru încălcarea condițiilor eliberării condiționate).

Tratamentul de resocializare se efectuează prin metode terapeutice apreciate a fi adecvate (medicale, pedagogice, psihoterapeutice, psihanalitice, etc.), urmărindu-se remodelarea personalității infractorului, ameliorarea tendințelor sale reacționale, reînnoirea motivațiilor care îi animă interesele și modificarea atitudinilor acestuia, în scopul reintegrării sociale prin adaptarea la mediul sociocultural.

### **Bibliografie recomandată:**

1. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat prin legea nr. 985 din 18.04.2002, publicat în Monitorul Oficial la 13.09.2002.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, Nr. 122 din 14-03-2003. Publicat: 05-11-2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251, art. 699.
1. Codul de executare al Republicii Moldova, nr.443 din 24.12.2004 publicat la 05.11.2010 în Monitorul Oficial, Nr. 214-220.
2. Codul contravențional al Republicii Moldova, nr.218 din 24.10.2008. Publicat: 17-03-2017 în Monitorul Oficial Nr. 78-84, art. 100.
3. Legea nr.8 din 14.02.2008 cu privire la probațiune. Publicată la 13.06.2008 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Nr. 103-105.
4. Legea nr. 297 din 24.02.1999 cu privire la adaptarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție. Publicat la 22.04.1999 în Monitorul Oficial, Nr. 39-41.
5. Legea privind drepturile copilului nr.338 din 15.12.1994. Publicat la 02.03.1995 în Monitorul Oficial Nr. 13.
6. Legea privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope, nr. 713/2001, (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 36–38, art. 208).
7. Legea privind siguranța traficului rutier, nr. 131/2007. Publicat: 20.07.2007 în Monitorul Oficial Nr. 103-106, art Nr : 443.
8. Regulamentul cu privire la modul de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, aprobat prin Hotărârea Guvernului, nr. 1643 din 31.12.2003, Monitorul Oficial, nr. 16-18 din 23.01.2004.
9. Hotărârii Guvernului nr. 1434 din 07.11.2002 cu privire la măsurile de prevenire a conducerii mijloacelor de transport în stare de ebrietate. Publicat: 14.11.2002 în Monitorul Oficial, Nr. 151-153, art Nr : 1568.
10. Instrucțiunea nr.168 din 30.12.2013 cu privire la organizarea activităților de probațiune sentințială și postpenitenciară în privința condamnaților adulți și minori. În: <http://probativne.gov.md/?go=page&p=157>.

11. Instrucțiunea privind asigurarea executării măsurilor de constrângere cu caracter educativ aprobată prin ordinul șefului OCP, nr. 103 din 09.09.2013. În: <http://probativne.gov.md/?go=page&p=157>.
12. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 14 noiembrie 2008 cu privire la practica aplicării unor prevederi ce reglementează punerea în executare a hotărârilor judecătorești cu caracter penal.
13. Ciobanu I. Criminologia. Tipog.centrală, Chișinău: 2011.
14. Brînză L. Aspectele de bază ale instituției de reabilitare a persoanei în procesul penal. În: Revista Națională de Drept, 2007, nr.9, pag.31.
15. Opalco A. Obligarea minorului de a urma un curs de tratament medical de reabilitare psihologică drept măsură de constrângere cu caracter educativ aplicată în dreptul penal. În: Revista Națională de Drept, 2012, nr.11, pag.44 .
16. Zaharia V., Stey H-G. Manualul consilierului de probațiune. Ch., Cu drag SRL, 2011, 152 p.
17. Ghid practic. Reintegrarea socială a persoanelor liberate din locurile de detenție. Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2009, 200 p.
18. Dolea Igor, Zaharia Victor, Arina Țurcan. Identificarea și protecția copiilor vulnerabili sub vârsta răspunderii penale sau a celor în conflict cu legea penală. Chișinău, cartea juridică, 2013, 158 p.
19. Dolea Igor, Zaharia Victor. Dejudiciarizarea cauzelor penale cu implicarea copiilor în conflict cu legea. Chișinău, Cartea Juridică, 2012, 69 p.

#### ***Acte internaționale:***

1. Convenția cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 29 noiembrie 1989, intrată în vigoare la 2 septembrie 1990.
2. Recomandarea Rec (2003) 22 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la liberarea condiționată adoptată de către Comitetul de Miniștri la 24 septembrie 2003 la ce-a de- a 853-a întrunire a priminiștrilor.
3. Regulile minimale ale Națiunilor Unite pentru elaborarea unor măsuri neprivative de libertate (Regulile de la Tokyo) 45-110 din anul 1990.
4. Ansamblul regulilor minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori (Regulile de la Beijing, Rezoluția 40/33 din 29 noiembrie 1985).

***Model de raport de evaluare privind comportamentul condamnatului***

Codul de procedură penală al Republicii Moldova stipulează în art. 471 alin. (1) că la demersul consilierului de probațiune înaintat în instanța de judecată se va anexa și ***Raportul de evaluare privind comportamentul condamnatului*** în condițiile alin. (1), pct. 4), 8), 9) ale art. 469 CPP, și anume, în cazurile de:

- a) anulare a amânării executării pedepsei pentru femeile gravide și femeile care au copii în vârstă de până la 8 ani, liberarea lor de pedeapsă, înlocuirea pedepsei sau trimiterea pentru executare a pedepsei neexecutate;
- b) înlocuire a muncii neremunerate în folosul comunității cu închisoarea;
- c) anulare a condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei sau, după caz, a liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen, cu trimiterea condamnatului pentru executarea pedepsei neexecutate.

Evaluarea reprezintă o analiză în procesul de schimbare comportamentală și reintegrare socială și trebuie să fie efectuată printr-o intervenție individualizată.

Evaluare privind comportamentul condamnatului presupune analiza unor informații despre condamnat cu referire la modul executării pedepsei/măsurii, respectarea hotărârii judecătorești, condițiilor probațiunii și planului de probațiune, recepționarea și beneficierea de asistența consilierului de probațiune, săvârșirea faptelor antisociale (infrațiuni/contravenții), comportamentul condamnatului în familie și societate.

***În Raportul de evaluare a comportamentului condamnatului se include:***

Condamnatul \_\_\_\_\_

nume, prenume, patronimic

***date biografice, naționalitatea, nivelul de instruire*** – dacă condamnatul are studii se indică tipul studiilor; ***angajat/neangajat în câmpul muncii oficial/neoficial*** – locul angajării, perioada și funcția deținută; ***starea civilă*** – celibatar, concubinaj, separat, divorțat, căsătorit, numărul de copii dacă sunt; ***starea sănătății*** – dacă este la evidență sau a urmat tratament într-o instituție medicală se indică locul, perioada, maladia sau viciile tratate, etc.; ***condițiile de trai; starea materială; date despre familia de origine și relațiile dintre aceștia*** – relații tensionate, conflicte, violență, relații armonioase, izolare socială a familiei; ***cercul de prieteni și influența acestora asupra comportamentului condamnatului*** – consum de băuturi alcoolice, droguri, substanțe psihotrope sau stupefiante, acte de violență în public,

***petrecerea timpului liber*** - frecventarea jocurilor de noroc, locurilor de agrement la ore târzii; ***condamnările anterioare; necesitățile identificate la începutul perioadei de probațiune, acțiunile consilierului și asistența acordată*** – perfectarea actelor de identitate, angajare în câmpul muncii, loc de trai temporar, asistență juridică, orientare profesională, ***descrierea personalității/tipologiei delicventului*** - formele temperamentale: coleric, sangvinic, flegmatic sau melancolic luând în considerație condițiile sociale. Delicvent agresiv, violent, achizitiv, profesional, ocazional, recidivist, sexual; ***evaluarea comportamentului condamnatului pe perioada aflării în evidența Biroului de probațiune; diagnoza socială stabilită în perioada de probațiune.***

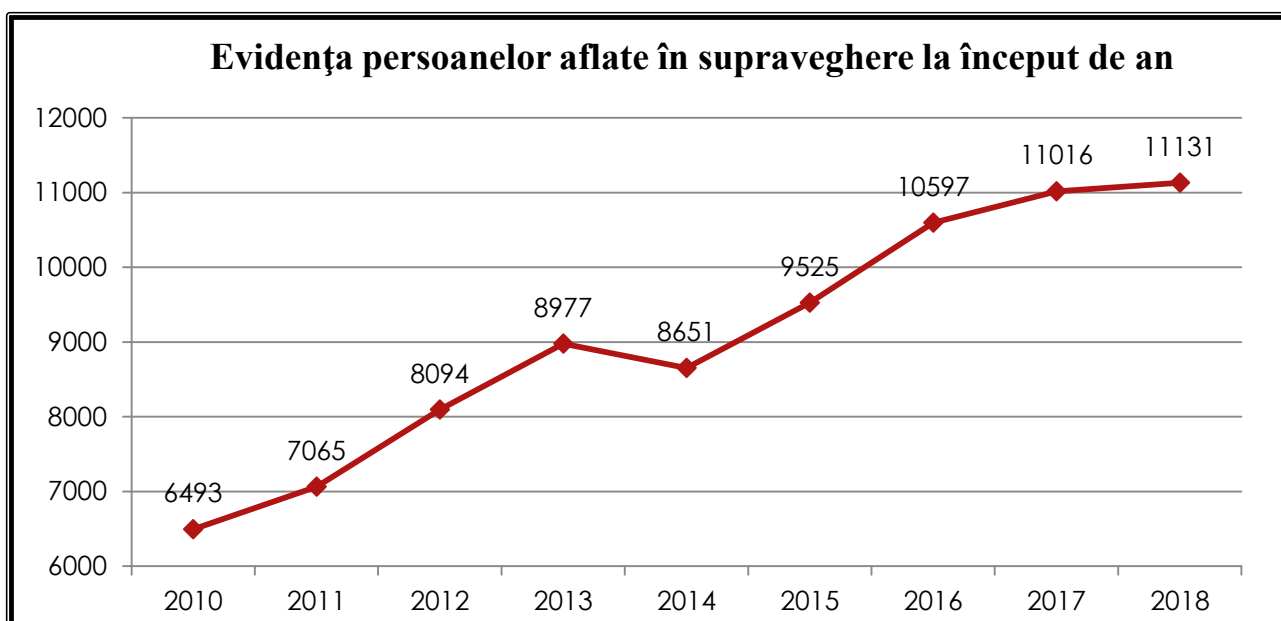
Dacă condamnatul este minor în raportul de evaluare se includ și date privind familia minorului: reprezentanții legali ai minorului – mama/tata/altă persoană; familia de proveniență – concubinaj, normal constituită, incompletă prin divorț, incompletă prin părăsire/deces: mama, tata; date despre frați surori; date privind familia lărgită; persoanele de încredere a minorului; situația școlară – instituția de învățământ, reușita școlară, frecvența școlară; date despre rețeaua socială a minorului și familiei – sprijin din partea vecinilor, sprijin din partea rudelor, sprijin din partea prietenilor, sprijin din partea ONG-urilor, sprijin din partea altor organizații, programele sociale de care a beneficiat familia și succesul sau insuccesul implementării.

*Concluzii finale.*

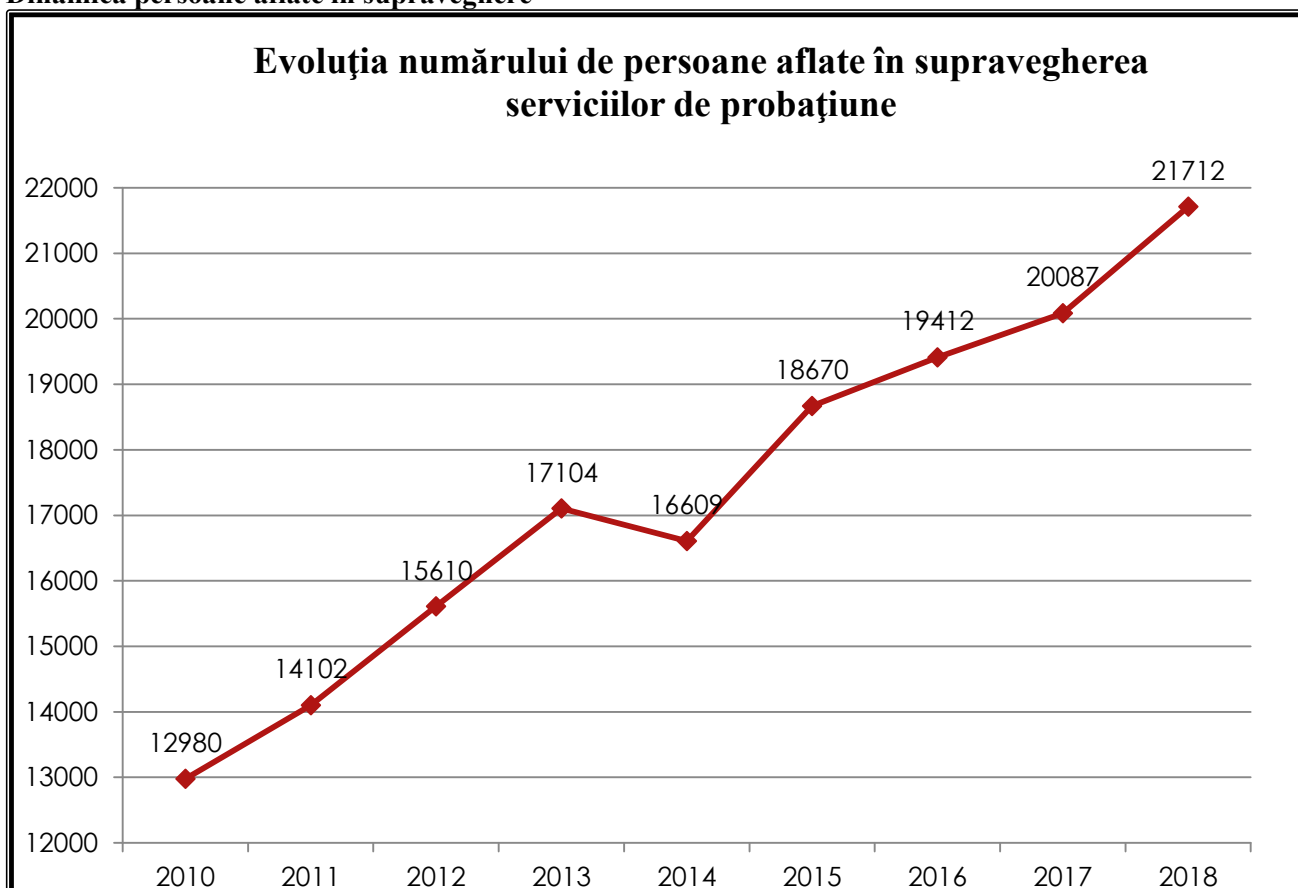
**Consilierul de probațiune** \_\_\_\_\_

**Șef al Biroului de probațiune** \_\_\_\_\_

## Raport statistic privind dinamica persoanelor aflate în probațiune

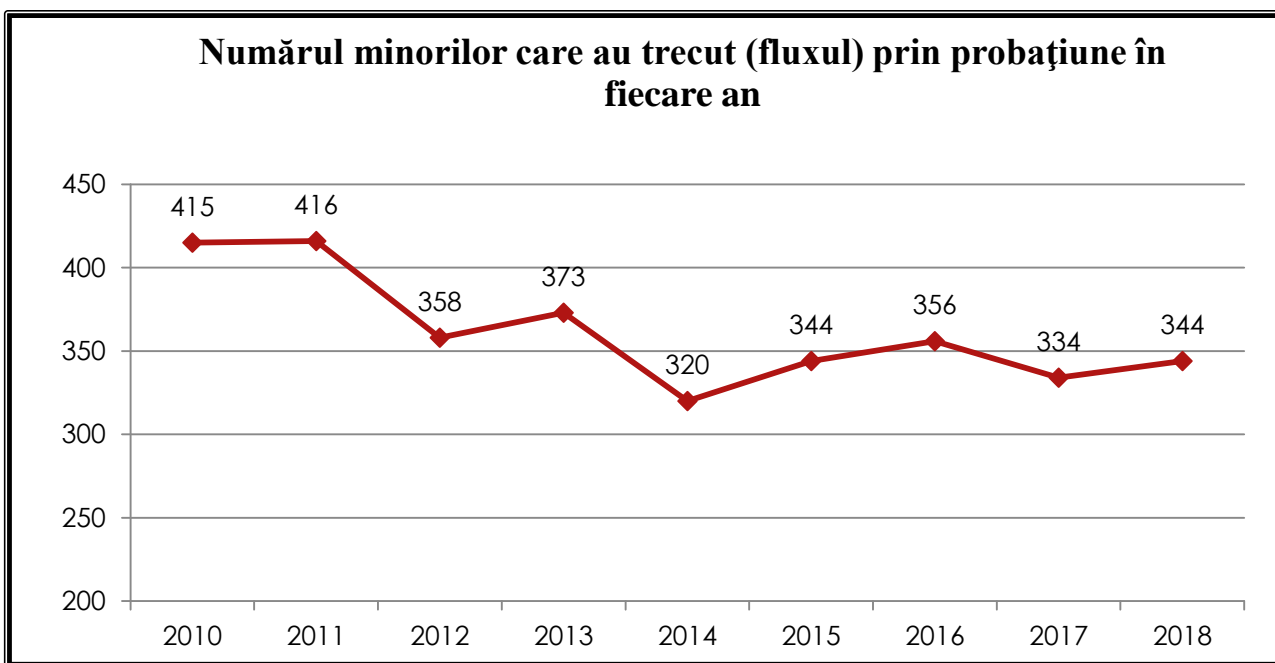
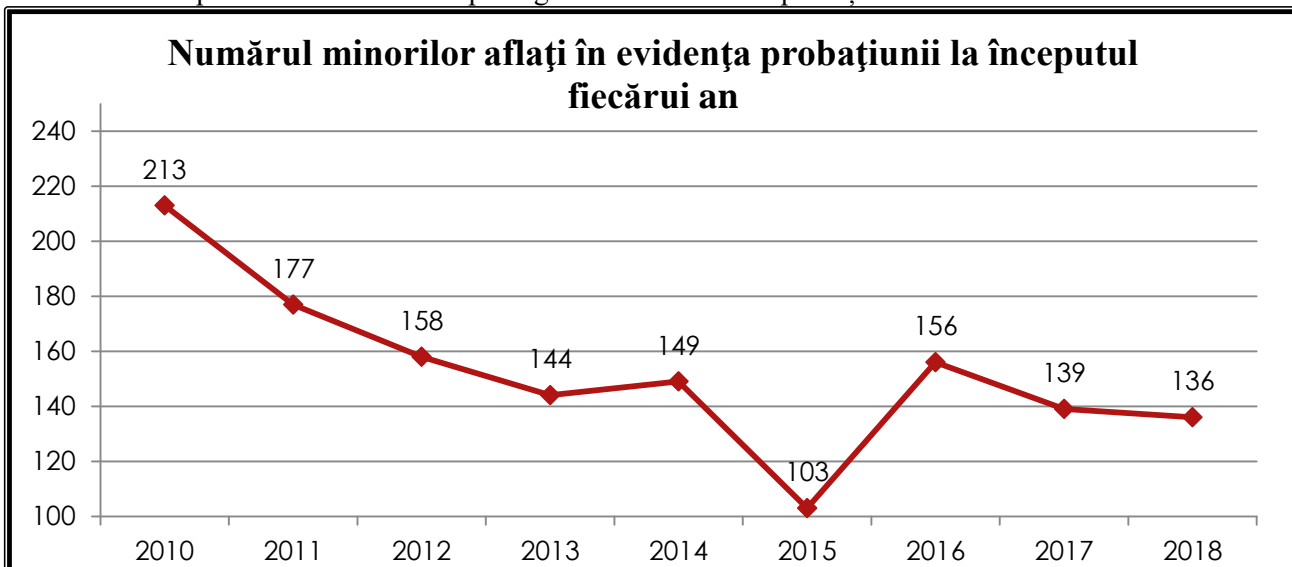


## Dinamică persoane aflate în supraveghere



În perioada anilor 2010–2018 a fost înregistrată o creștere de 70% a numărului de persoane aflate în supravegherea serviciilor de probațiune (cu 8732 persoane față de anul 2010).

Examinând dinamica fluxului subiecților probațiunii pentru fiecare an separat, observăm o creștere de 7-10 % anual al persoanelor aflate în supravegherea serviciilor de probațiune.



Articolul 65. Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate

Articolul 65<sup>1</sup>. Privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept

Articolul 67. Munca neremunerată în folosul comunității

Articolul 90. Condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei

Articolul 91. Liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen

Articolul 93. Liberarea de pedeapsă a minorilor

Articolul 96. Amânarea executării pedepsei pentru femei gravide și persoane care au copii în vîrstă de pînă la 8 ani

Articolul 104. Aplicarea măsurilor de constrîngere cu caracter educativ.